

(א) אלה מאי לא ילדה כפילי (ש"ל, ט) ימיות דף ד, (ש"ש), (א) ז"ל רבן, (ד) ומגילה יר, (ש"ש, ט) ז"ל אלמנה,

»

הגהות הב"ח

(ב) גמ' מאי משמע אמר רבא דר י' שילא כפילי ומינות דעל יוס המיתה גאמר נמקט: (ג) שם הן יקטלנו לו אחל לסוף ידב ליה ברתיה נפק מיניה מנשה ורבשקה יומא חדא ארכבינהו אכתפיה לאמטויניהו לבי מדרשא אמר חד מינייהו חזי רישא דאבא למטוי ביה גלדאני וחד אמר חזי רישא דאבא לאקרובי עליה לעבד"ם הבטינהו בארעא מנשה חיה ורבשקה מית קרי אנשפיה וכלי כליו ריעם [וישעיה לבן] אמר נב מן אפילו גנל: (א) רש"י ד"ה סמוכים וכו' סמוכס לעד סמיכת כל:

»

גליון הש"ם

גמ' בעי רחמי. עיין טעמת כג ז ומוסיק פ' וילא ממנעל הננעל כפ' ממנעס א"י ממלכה: שם ודפין גמ' עורי אפן ר"ה ח ז ד"ה ליק: מי מוס' אפילו חרב חדה. מי מוס' נדה טו ז ד"ה הכל:

»

מוסף רש"י

בריוני. פרייליט, ג'ון גוריס (סנהדרין דף) א': אטעס ריקוס ופוסוס למלמטה (ג'יסיו ב). בבשי דרחמנא. דכני סקר גולת המלך (סוסה ט').

»

רב ניסים אגון

אמר לה הווא מינא לברוריא. ברוריא היא בתו של ר' חנינא בן תרדיון והיא אחת אשתו של ר' יהושע בן לוי בפרקא קמא דמסכת ע"ז (דף י"ז) ברוריא דבתתו דר' מאיר ברת' דר' חנינא בן תרדיון היא וזכר למנה הרבה תחבומי בפסחים ההחכמים כדאמרינן בספחים ב"פ תמיד (דף ע"ב:) אמר ליה ומה ברוריא דבתתו דר' מאיר ברת' דר' חנינא בן תרדיון הדות גמרא תלת מאה (משמע) [שמעתתא] ביומא תמלת מאה רבתא: למא נאסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג. פרש' גוג שכתוב בו יחיצוב מלכי ארץ אקשה תרבות ירה בתוך ביתו של אדם ותר ממלחמת גוג ומגוג והתם בפרק לפני אדייתו של גורם (ע"ז דף א) גורסי לעתיד באים אומות העולם ומתגירין ומניחין תפילין בראשיתן ותפילין בורעותיהן ומזוהה בפתיחתן כיון שראין מלחמת גוג ומגוג אמר להם על מי אתם באים על ה' ועל משיחו שנא' (תהלים א) למה רבשו גורם [גורן] יחיצוב מלכי ארץ מיד כל אחד ואחד מנתק מוסרותיו והולך לו שנא' בנתקה את מוסרותימו וגו' וכולא ברייתא:

פסח באשרי וסיים באשרי. אלמא חדא היא דאשרי כל חוסי צו סיומא דלמה רגשו גויס הוא: צריוני. פרייליס: **חטאים כתיב**. קרי ציה **חטאים** שילכה יצר הרע: **שפיל**. השפיל ענמך לסוף המקרא. כל דבר שהוא בסוף קרוי שפילו של דבר: **סמוכים לעד לעולם**. דדברי תוכה כתיב [אחרין] נאמנים כל פקודיו סמוכים (א) סמיכת כל פקודיו עשויס צאמת וישר וללורך ולא דבר ריק: **כלום יש עמד שמורד צרכו**. ויצא להכחיש את דברי הנביא: **אמור לו כלום יש בן נו'**. והא חזינן הכל דהוסי: **הכא נמי הוסי**. סופיה להיות: **ואמר שירה**. כנגד כולם אמר שירה לכשערתה רוח הקודש עליו:

וכל קרני. על שם קרני אמו שדר בתוך: **מאי משמע**. לעל יוס המיתה נאמר: **צא וראה וכו'**. הוא סבר דהכי צעי מאי שנא קרציס דנקט: **חמשה צרכי נפשי**. לעיל חשיב להו: **מאי דכתיב מי כהחכם ומי יודע פשר דבר**. משום דאירי צסופה צסמיכת גאולה לתפלה נקט ליה: **דאשכחן דאול אלישו לגבי אחאב**. דכתיב וילך אלישו וירא את אחאב: **אלאשע**. כשהלכו על מוצב הוא ויהושפט (במלכים ז א). דמתוך שלא היו הולכים זה אלל זה לא היה מוכיחו על שלא נשא אשה: **ככשי דרחמנא**. סתרים דהקצ"ה כמו רישא צכצשא (חולין ד' ג): **צהטמנת האפרי**: **נגורה גורה**. שמתות: **מקובלני מציס אזני אצא**. דוד שראה את המלאך ומרצו שלופה צילו צסוף ספר שמואל (ז ד) ולא מנע עצמו מן הרחמים: **אזני**

מאימתי פרק ראשון ברכות

כ"ב פרשה שהיתה חביבה על דוד באשרי וסיים בה באשרי דכתיב **אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב** **אשרי כל חוסי בו**: הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערין ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו אמרה ל' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב **יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב** ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה: אמר לה הווא צדוקי לברוריא כתיב **רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני אמרה ליה שמיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה' (ב) אלא מאי עקרה לא ילדה רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכו: א"ל הווא צדוקי לר' אבהו כתיב **מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתביב** **לדוד** מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה ברישא מכדי מעשה שאול הוה ברישא לכתוב ברישא אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן (ג) דא"ר יוחנן סמוכין מן התורה מגין שנא' **סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר למה****

כ"ב פרשה שהיתה חביבה על דוד בו'. וא"מ מאי כל הפרשיות והא לא אשכחן סוס פרשה אחרת שמתחלת באשרי ומסיימת באשרי אלא היא. וי"ל דלאו דוקא פתח באשרי וסיים באשרי. אלא חתימה מעין פתיחה כמו מהלה שפתח צמהלה וסיים צמהלה מהלת ה' ידבר פי וכן הרכה פרשיות שמתחילות צהללויה ומסיימות צהללויה: גדול

עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה: אמר לה הווא צדוקי לברוריא כתיב **רני עקרה לא ילדה משום דלא ילדה רני אמרה ליה שמיא שפיל לסיפיה דקרא דכתיב כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה' (ב) אלא מאי עקרה לא ילדה רני כנסת ישראל שדומה לאשה עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם כותייכו: א"ל הווא צדוקי לר' אבהו כתיב **מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתביב** **לדוד** מכתם בברחו מפני שאול במערה הי מעשה הוה ברישא מכדי מעשה שאול הוה ברישא לכתוב ברישא אמר ליה אתון דלא דרשיתון סמוכין קשיא לכו אנן דדרשינן סמוכים לא קשיא לן (ג) דא"ר יוחנן סמוכין מן התורה מגין שנא' **סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר למה****

נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו אלא הוה הכא נמי הוה: אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב **פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר **ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר **ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו וגו'** ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה שנאמר **ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו מאי כל גמוליו אמר ר' אבהו שעשה לה דדים במקום כינה טעמא מאי אמר (רבי) יהודה כדי שלא יסתכל במקום ערוה רב מתנא אמר כדי שלא יינק ממקום המנופת ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר **יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר **ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע (ב) דעל יום המיתה נאמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב **תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגעון וגו'** רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיח קמיה דר' שמעון בן פוי והוה מסדר אגדתא קמיה דר' יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב **ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו אמר ליה בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא (ג) מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה **אינן קדוש כה' כי אין בלתיך ואין צור כאלהינו**. מאי אין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו (ד) מאי כי אין בלתיך אמר ר' יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתיך אלא אין לבלותך שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו והקב"ה מבלה מעשיו א"ל אנה הכי קא אמינא לך הני חמשה ברכי נפשי כנגד מי אמרין דוד לא אמרין אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף נשמה מלאה את כל הגוף מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה אף נשמה רואה ואינה נראית מה הקב"ה זן את כל העולם כלו אף נשמה זנה את כל הגוף מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף נשמה יושבת בחדרי חדרים יבא מי שישש בו חמשה דברים הללו וישבת למי שישש בו חמשה דברים הללו: אמר רב המנונא מאי דכתיב **מי צדקהם ומי יודע פשר דבר מי כהקדוש ברוך הוא שיוודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיהו וישעיהו וזקיהו אמר ליתי ישעיהו גבאי דהכי אושכחן באליהו דאול לגבי אחאב (שנאמר **וילך אליהו להראות אל אחאב) ישעיהו אמר ליתי חזקיהו גבאי דהכי אושכחן ביהורם בן אחאב דאול לגבי אלישע מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה שנאמר **בימים ההם חלה חזקיהו למוות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה ולא תחיה וגו' כי מת אתה ולא תחיה ומת אתה כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה, בלום הוה, ולא תחיה בעולם הבא, משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה תחית ברוח הקדש דלא נפקי מיני זרעא מעליא, אמר ליה בהדי כבישי מברי עלמא למה לך מאי דמיפקדת עביד וכול'. נסיב בת ישעיה הנביא ואוליד מנשה ורבשקה.******************

תורה אור השלם

- אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב:
- נשקו בר פן יאנף ותאבדו ודרך כי יבער כמעט אפוד אשרי כל חוסין תהלים יב יב
- יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה יי:

- רני עקרה לא ילדה פצחיה רנה וצדילי לא חלה פי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה':
- מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו.

- תהלים ג א
- למנוצח אל תשתת לדוד מבחתי בברחו מפני שאול מערדה:
- תהלים נו א
- סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר:
- תהלים קח א
- פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה:
- משלי לא כו
- לדוד ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו:
- תהלים קא א
- ברכי ה' מלאכיו גבורי חסד עשי דברו לשמע בקול דברו:
- תהלים קג ב
- ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו:
- תהלים קג ב
- ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי גדלת מאד הוד והדר לבשתי:

- תהלים קד א
- תסתיר פניך יבהלון ויגעון וינעון ויפקדם ישבוקו:
- תהלים קד כט
- אין קדוש בך בין אין בלקרך ואין צור כאלהינו:
- שמואל א ב ב
- מי כהחכם ומי יודע פשר דבר תבמת אדם תאיר פניו ועו פניו ישנא:
- קתלת ח א
- וילך אליהו לתבואת אל אחאב והרעב תקן בשמרון: מלכים א יח ב
- במים תהא חלה חזקתה למוות ויבא אליו וישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' צו לבייתך כי מת אתה ולא תחיה: מלכים ב כ א
- הן יקטלני לו יאמל אף דרכי אל פני אובתי:

»

רבינו חננאל

דכל פרשה שהיתה חביבה לדוד פתח [באשרי וסיים בה באשרי, פתח] לה אשרי האיש וסיים בה אשרי כל חוסי בו, וכדרכי אבי הדוא בתרא קיימא לן, דכבולוהו תפילות מתחילין ייי שפתי תפתח. וכן הלכה. למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג, שאם יאמר לך אדם יש עבד שמורד לרבו וכול', הכ אמר י"י צו לבייתך כי מת אתה, בעולם הזה, ולא תחיה בעולם הבא, משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה תחית ברוח הקדש דלא נפקי מיני זרעא מעליא, אמר ליה בהדי כבישי מברי עלמא למה לך מאי דמיפקדת עביד וכול'. נסיב בת ישעיה הנביא ואוליד מנשה ורבשקה.

^[1] פס ניכר מסיון קנת. ועי' לעיל ז' ב'.